

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-38>

УДК 339.5

НОВА КОМП'ЮТЕРИЗОВАНА ТРАНЗИТНА СИСТЕМА: СУТНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

NEW COMPUTERIZED TRANSIT SYSTEM: ESSENCE AND PROSPECTS

Мельник Олена Володимирівнакандидат економічних наук, доцент,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8704-3326>**Melnyk Olena**
State Tax University

У статті розглянуто сутність та значення Нової комп'ютеризованої транзитної системи як інструменту управління транзитом, застосування якого пришвидшує транзитні процедури й підвищує їх ефективність та безпеку. Приділено увагу створенню ІТ-системи для переведення комунікацій між учасниками митних процедур у паперовому форматі в електронний формат з метою сприяння торгівлі та посилення безпеки зовнішніх кордонів Європейського Союзу. Охарактеризовано поступове розширення функціоналу NCTS і географії охоплення проектом. Розглянуто особливості роботи ІТ-системи, використання якої забезпечує безперебійний зв'язок між митницями через центральний домен у Брюсселі та надає учасникам митних процедур доступ до інформації про переміщення товарів між країнами, які є учасницями ЄС і учасницями Конвенції про процедуру спільного транзиту. Проаналізовано виклики, пов'язані з необхідністю синхронізації розвитку NCTS у вказаних країнах, та рішення щодо конвертації електронних повідомлень між версіями ІТ-системи. Охарактеризовано планування й реалізацію проекту NCTS в Україні та розкрито його перспективи.

Ключові слова: Нова комп'ютеризована транзитна система (NCTS), учасники митних процедур, електронні повідомлення між трейдером і митницею, електронні повідомлення між митницями між собою, ризики проекту NCTS.

The relevance of implementing the New Computerized Transit System (NCTS) in Ukraine stems from the country's strategic goal of European Union membership. Deployment of the NCTS is a mandatory requirement for EU candidate countries, as it accelerates transit procedures, increases their efficiency and security. While offering undeniable advantages, the peculiarities of the NCTS development pose certain challenges that require attention and resolution. Further implementation of the NCTS project in Ukraine necessitates a deep understanding of its essence, as well as outlining development prospects. The purpose of the article is to study the essence of the NCTS as a transit management tool and outline the prospects for its application in Ukraine. To conduct this study, a combination of research methods was employed. A literature review was carried out to analyze recent academic publications focusing on the planning and implementation of the NCTS project specifically in Ukraine over the past few years in relation to the country's accession to the Convention on a Common Transit Procedure. Key research papers by domestic scholars were reviewed and synthesized to provide on the NCTS deployment progress and challenges in Ukraine. Additionally, an analysis of primary sources such as regulatory documents, technical specifications, 'Action roadmap on Ukraine's accession to the EU/EFTA common transit procedure', 'Management Risk Plan for implementing NCTS in Ukraine', and support materials related to the NCTS was conducted to extract essential details about the system's functionality, implementation process, peculiarities, and further development prospects within the context of Ukraine's European integration efforts. The study provides an overview and analysis of the NCTS implemented in Ukraine. Key results include: elucidating the essence of NCTS as an IT tool for managing transit procedures across the EU and countries party to the Convention on a Common Transit Procedure, aimed at accelerating, streamlining and securing transit operations; outlining the functional capabilities of NCTS that allow participants to track the movement of goods in real-time across 36 countries; analyzing the challenges of synchronized NCTS development across different versions deployed in participating countries; detailing the implementation Roadmap, risk management strategies, technical support infrastructure; identifying ongoing initiatives like the upgrade to NCTS Phase 5 and potential transition to Phase 6 to further enhance transit efficiency and security. This study on the implementation of the NCTS in Ukraine offers practical value for customs authorities, traders, industry associations and policymakers. By analyzing the functionality, development challenges and future prospects of NCTS, the article

provides stakeholders with a detailed understanding of this IT tool for managing transit procedures. The NCTS brings undeniable benefits, including accelerated transit procedures and heightened efficiency and security. This study navigates through the intricacies, offering an understanding of the NCTS as a transit management tool.

Keywords: New Computerized Transit System (NCTS), participants in customs procedures, electronic messages between trader and customs, electronic messages between customs authorities, risks of the NCTS project.

Постановка проблеми. Україна рухається до членства в Європейському Союзі, де основою функціонування є Митний союз. Надзвичайно важливим кроком на цьому шляху стало впровадження Нової комп'ютеризованої транзитної системи. Для всіх країн-кандидатів на вступ до ЄС, у тому числі й України, повноцінне запровадження NCTS виступає обов'язковою умовою. Застосування NCTS пришвидшує транзитні процедури та підвищує їх ефективність і безпеку. Разом з тим окрім безумовних переваг, особливості розвитку цієї IT-системи створюють певні виклики, що вимагають їх опрацювання та вирішення. Подальша реалізація проєкту NCTS потребує глибокого розуміння її сутності, а також окреслення перспектив розвитку в контексті євроінтеграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Планування і реалізація проєкту NCTS стали предметом досліджень вітчизняних учених лише в останні декілька років у зв'язку з процесом підготовки до приєднання та приєднанням у 2022 році України до Конвенції про процедуру спільного транзиту. Аналізу впровадження NCTS присвятили свої наукові праці І. Бережнюк, А. Брендак, В. Заяц, С. Капітанець, Р. Кріль, В. Курилов, В. Титор, О. Фрадинський та інші дослідники. В наукових публікаціях здійснено оцінку стану імплементації процедури спільного транзиту, розкрито хронологію впровадження названої IT-системи в Україні, запропоновано цінну інформацію про досягнутий прогрес і виклики, досліджено управління ризиками в проєкті NCTS. Ураховуючи новизну та актуальність теми розгортання NCTS в Україні доцільним є уточнення сутності та розкриття перспектив застосування цієї IT-системи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в дослідженні сутності Нової комп'ютеризованої транзитної системи як інструменту управління транзитом та окресленні перспектив її застосування в Україні.

Вклад основного матеріалу дослідження. Набуття членства в Європейському Союзі (ЄС) є ключовим пріоритетом зовнішньої політики України. Як зазначається на

офіційному сайті Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Європейської комісії (DG TAXUD), основою ЄС і важливим елементом функціонування його Єдиного ринку є Митний союз [6]. Створений понад півстоліття тому Митний союз вважається найуспішнішим прикладом європейської інтеграції. Майже тридцять років тому задля сприяння торгівлі та водночас посилення безпеки зовнішніх кордонів ЄС комунікації між учасниками митних процедур у паперовому форматі почали переводити в електронний формат. На місці процесу опрацювання паперових документів та виконання окремих митних формальностей почав з'являтися процес обміну електронними повідомленнями. Революційним для свого часу кроком для забезпечення можливості обміну електронними повідомленнями між трейдером і митницею та митницями між собою стало впровадження на території ЄС Нової комп'ютеризованої транзитної системи (New Computerized Transit System – NCTS). На сьогодні повноцінне запровадження NCTS є обов'язковою умовою для країн-кандидатів на вступ до ЄС.

У Посібнику з транзиту, який Європейська Комісія уклала для використання всіма учасниками митних процедур і який узгоджено з Митним кодексом ЄС та регулярно оновлюється, NCTS визначається як «спільний IT-інструмент ЄС для управління системою транзиту та контролю за нею. Метою NCTS є зробити транзитні процедури швидшими, ефективнішими та безпечнішими, запобігаючи при цьому шахрайству та виявляючи його» [14]. Серед стейкхолдерів проєкту NCTS основними виступають трейдери, перевізники, митні брокери та митниці.

Подібні до щойно процитованого визначення NCTS наводяться також в Посібнику з податків та зборів «Митний транзит – Загальні положення. Частина 1» (Республіка Ірландія) [4], Посібнику для економічних операторів по застосуванню процедури спільного транзиту щодо товарів, які ввозяться в Україну або вивозяться з України [7], та інших аналогічних за змістом джерелах, підкріплюючи розуміння значення NCTS для підвищення

ефективності й безпеки транзитних процедур. Як зазначається в Посібнику з транзиту, NCTS, як правило, «застосовується в обов'язковому порядку як для зовнішньої і внутрішньої транзитної процедури ЄС, так і для процедури спільного транзиту (крім спрощень, що стосуються певних видів транспорту, процедури забезпечення безперервної роботи та для фізичних осіб, які подорожують, які в певних ситуаціях можуть використовувати декларацію у паперовій формі)» [19]. Чітким та вичерпним визначенням, наданим у Посібнику з транзиту та національних посібниках і роз'яснювальних матеріалах, повністю відповідають влучний погляд на NCTS, висловлюваний представниками бізнесу, як на «наднаціональну систему обробки транзитних декларацій» та їхні очікування щодо подальшого спрощення митних процедур і підвищення швидкості їх проходження [3]. Отже, як зазначається в Посібнику з транзиту Всесвітньої митної організації, NCTS є запровадженням ЄС та країнами-учасницями Конвенції про процедуру спільного транзиту інструментом управління, що надає можливість використовувати електронні повідомлення між трейдером і митницею та митницями між собою й покращувати якість обслуговування трейдерів та підвищувати ефективність роботи митниць. Важливим у цьому контексті є те, що від переваг застосування NCTS для митниці опосередковано вирає трейдер і також водночас митниця опосередковано вирає від переваг застосування NCTS для трейдера [13]. (Наприклад, реалізація бізнесом можливості подавати завдяки NCTS документи до митниці прямо зі свого офісу відкриває можливість оптимізувати людські ресурси на митницях; а зниження рівня митного шахрайства завдяки NCTS сприяє веденню законної торгівлі.)

Від старту своєї реалізації проєкт NCTS значно розширився як з точки зору функціональності, так і з точки зору географічного охоплення. Провідну роль у спрямуванні та моніторингу проєкту NCTS, відіграла Європейська комісія, координуючи розвиток, сприяючи усуненню затримок, організовуючи комунікації між залученими до проєкту сторонами та забезпечуючи його повноцінне запровадження. На сьогодні NCTS застосовується в двадцяти семи країнах-учасницях ЄС та країнах-учасницях Конвенції про процедуру спільного транзиту: чотирьох країнах Європейської асоціації вільної торгівлі (Ісландії, Князівстві Ліхтенштейн, Королівстві

Норвегія, Швейцарській Конфедерації), Республіці Північна Македонія, Республіці Сербія, Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії, Турецькій Республіці й Україні та однаково функціонує в усіх тридцяти шести країнах. Обмін електронними повідомленнями здійснюється між трейдером і митницею, митницями однієї держави між собою та між митними адміністраціями держав і Комісією ЄС. Безперебійний зв'язок між митницями забезпечується через центральний домен у Брюсселі. Учасники митних процедур мають змогу здійснювати моніторинг усієї інформації про переміщення товарів між вищеназваними країнами. Перелік даних для інформаційного обміну знаходиться у відкритому доступі на платформі Європейської Комісії CIRCABC, група «Публічні специфікації для транзиту, експорту, в'їзду», папки «NCTS Фаза 4» та «NCTS Фаза 5». Структура митних даних в ЄС приведена у відповідність до структури даних Всесвітньої митної організації [11, 1]. Незважаючи на наявність деяких технічних проблем, Європейський суд аудиторів (Рахункова палата) в 2006 році підтвердив високу якість результатів реалізації NCTS [12]. Продовження використання цієї ІТ-системи передбачає її подальший синхронний розвиток в усіх перелічених країнах. У зв'язку з цим на сьогодні стало викликом розгортання NCTS Фаза 5 у деяких країнах при продовженні застосування NCTS Фаза 4 в більшості країн-учасниць ЄС та країн-учасниць Конвенції про процедуру спільного транзиту. Для вирішення цієї проблеми було впроваджено новий модуль NCTS «ieCA» завдяки якому відбувається конвертація електронних повідомлень між різними версіями ІТ-системи [11].

Зі стартом міжнародного застосування NCTS в Україні 1 жовтня 2022 року розпочато обмін електронними повідомленнями про транзит товарів з країнами-учасницями ЄС та країнами-учасницями Конвенції про процедуру спільного транзиту; використання однієї транзитної декларації та однієї гарантії для переміщення товарів між вищеназваними країнами; отримання інформації про транзит товарів в Україну з перелічених країн; застосування спеціальних транзитних спрощень; а також запроваджено однакові умови для фінансових гарантів [21]. Уведенню в дію NCTS в Україні передувала довготривала кропітка робота, план якої був укладений в структуровані рамки «Дорожньої карти приєднання України до спільної транзитної процедури

ЄС/ЄАВТ». Зміст Дорожньої карти охоплював адаптацію законодавства, розробку і тестування ІТ-системи, підготовку персоналу та інформаційну роботу. Друга фаза виконання плану дій – фаза впровадження ІТ – передбачала ряд технічних кроків: розробку схеми інформаційних потоків, розробку специфікацій до системи, тестування програмного забезпечення, розробку архітектури системи, аналіз даних тощо. Ці кроки були спрямовані на реалізацію ІТ та забезпечення її функціональності. Документ також визначав умови та етапи тестування системи, включаючи повномасштабне тестування, міжнародне тестування та забезпечення умов експлуатації. Кульмінацією всіх видів робіт, передбачених Дорожньою картою, стало повноцінне запровадження NCTS в Україні [15]. Окрім перелічених кроків фахівцями Держмитслужби було здійснено низку важливих заходів для мінімізації ризиків цього масштабного проєкту. За інформацією з відкритих джерел був розроблений План управління ризиками для проєкту з розгортання NCTS в Україні (для внутрішнього використання), що включав їх оцінку та можливі сценарії реагування [8]. І «Дорожня карта приєднання України до спільної транзитної процедури ЄС/ЄАВТ», і План управління ризиками для проєкту з розгортання NCTS в Україні (для внутрішнього використання) були створені у формі так званих «живих» документів. Це означає, що дати в цих документах не були абсолютно фіксованими. Також у них передбачалася можливість оновлення залежно від змін середовища проєкту. Така особливість названих документів була дуже важливою для успіху введення в дію NCTS, оскільки давала змогу оперативно реагувати на неминучі виклики при реалізації стратегічних завдань такого масштабу. Зокрема, гнучкість Дорожньої карти уможливлювала коригування її термінів та розподілу робіт залежно від зовнішніх факторів. Водночас характеристика Плану управління ризиками для проєкту з розгортання NCTS в Україні як «живого» документа дозволяла за необхідності легко його оновлювати з урахуванням динамічних змін операційного середовища. Розглядаючи в своїй науковій статті «Ризико-орієнтований підхід у проєктуванні розгортання Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) в митному просторі України» основні позиції Плану управління ризиками для проєкту з розгортання NCTS в Україні, С. Капітанець і О. Фрадинський вивчають такі зони ризику як законодавство, органі-

заційні питання, ІТ-компонента, а також зону «Інші ризики». Автори досліджують у кожній зоні відповідні їй стадії ризику, що включають приєднання до Конвенції, розгортання NCTS Фаза 4 та перехід на NCTS Фаза 5 [17]. Аналіз Плану управління ризиками для проєкту з розгортання NCTS в Україні свідчить про використання фахівцями Держмитслужби комплексного підходу для оцінки й мінімізації можливих загроз впровадженню ІТ-системи при розробці цього документа. Важливо зазначити, що План управління ризиками для проєкту з розгортання NCTS в Україні не міг передбачити ризики, пов'язані з повномасштабною війною РФ проти України. Розпочата війна внесла відповідні корективи в реалізацію проєкту NCTS, змусивши оперативно реагувати на нові виклики, які неможливо було врахувати на етапі планування, що суттєво ускладнило реалізацію проєкту.

Впровадженню NCTS в Україні сприяла всебічна технічна та консультаційна підтримка з боку Держмитслужби. Так, Служба підтримки з питань спільного транзиту Держмитслужби надає користувачам ІТ-системи можливість отримувати відповіді на технічні питання та консультації щодо її використання. Запити від користувачів до Служби підтримки приймаються цілодобово. З огляду на перспективу значного збільшення обсягів транскордонної торгівлі товарами роль всебічної технічної та консультаційної підтримки з боку Держмитслужби залишатиметься дуже важливою.

NCTS – перша й наразі єдина запроваджена в Україні ІТ-система, введення в дію якої є умовою для країн-кандидатів на вступ до ЄС. Впровадивши NCTS Фаза 4, Україна готується до переходу на використання наступної версії цієї ІТ-системи – NCTS Фаза 5. Перспективи застосування NCTS в Україні вбачаються позитивними – після запровадження NCTS Фаза 5 очікується перехід на NCTS Фаза 6, що має відкрити ще більше можливостей для пришвидшення транзитних процедур, підвищення їх ефективності та безпеки.

Висновки. NCTS є інструментом управління транзитом у країнах-учасниках ЄС та країнах-учасниках Конвенції про процедуру спільного транзиту. Її запровадження сприяло переходу від процесу опрацювання паперових документів та виконання окремих митних формальностей до процесу обміну електронними повідомленнями між трейдером і митницею та митницями між собою. Учасники

митних процедур у названих країнах отримали можливість відстежувати всю інформацію про переміщення товарів. Разом із безумовними перевагами, специфіка розвитку NCTS створює певні виклики, пов'язані з необхідністю синхронного впровадження оновлень

ІТ-системи в країнах, які є учасницями ЄС і учасницями Конвенції про процедуру спільного транзиту. Розгортання ІТ-системи в Україні та підготовка до переходу на використання NCTS Фаза 5 свідчить про позитивні перспективи її застосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. CIRCABC. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/cac828e9-6887-4721-80c1-50186bc8fe08/library/e18358ca-5ecb-473a-8920-c4476937df23>
2. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0125:FIN:EN:PDF>
3. Consultant, S. V. S. C. (2023, September, 22). MASP-C, the steps (and delays) toward electronic Customs, Part 1. Home. URL: <https://www.portorium.solutions/blog/masp-c-the-steps-and-delays-toward-electronic-customs-part-1>
4. Customs transit – general. (2023). URL: <https://www.revenue.ie/en/tax-professionals/tdm/customs/transit/general/general.pdf>
5. Electronic customs. Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/electronic-customs_en
6. EU Customs strategy. Taxation and Customs Union. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/eu-customs-strategy_en
7. Guidance for economic operators on the use of the common customs transit procedure for goods going to and coming from Ukraine. (2023). Taxation and Customs Union. URL: <https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-08/Guidance%20Common%20Transit%20procedure%20trade%20with%20UA.pdf>
8. Kapitanets, S., Berezniuk, I. (2023). Practical aspects of improving the application of the common transit procedure in Ukraine. Scientific monograph. Publishing House "Baltija Publishing". DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-278-4-3>
9. Kril R. Common Transit Procedure and NCTS Implementation: The Case of Ukraine. *Lex Portus*. 2021. №. 7(3). P. 32–59. DOI: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.7.3.2021>
10. NCTS Фаза 5. URL: <https://customs.gov.ua/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts>
11. Processing electronic transit declaration- via New Computerized Transit System (NCTS) Cross-Border Paperless Trade Database. URL: <https://www.digitalizetrade.org/projects/processing-electronic-transit-declaration-new-computerized-transit-system-ncts>
12. SPECIAL REPORT No 11/2006 on the Community transit system, together with the Commission's replies (2007/C 44/01). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52006SA0011&from=ET>.
13. Transit handbook: To establish effective transit schemes for lldcs. (2014). World Customs Organization. URL: https://www.un.org/ohrls/sites/www.un.org.ohrls/files/lldcs_publications/wco-transit-handbook-to-establish-effective-transit-schemes-for-lldcs-2014.pdf
14. Transit manual. (2021). EUROPEAN COMMISSION DIRECTORATE-GENERAL TAXATION AND CUSTOMS UNION. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-06/transit_manual_june_2020_en.pdf
15. Дорожня карта приєднання України до спільної транзитної процедури ЄС/ЄАВТ : міжвідомчий документ від 28.09. 2018 Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України, Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України. URL: <https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/arihiv/naglyadova-rada/dorojnya-karta-priednannya-ukraini-do-s>
16. Капітанець С. В., Заяц В. В. Структура та функціонал Служби підтримки Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS). *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1671>
17. Капітанець С. В., Фрадинський О. А. Ризико-орієнтований підхід у проєктуванні розгортання нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) в митному просторі України. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 68. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/9.pdf
18. Мельник О. В. Особливості приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту. Нові реалії здійснення митної справи в Україні. Наук.-практ. круглий стіл. м. Ірпінь-Хмельницький. 30 трав. 2023. Ірпінь. 2023. С. 47–50. URL: https://www.dpu.edu.ua/images/2023/Photo_dlya_novyn_2023/NDI%20finansovoi%20politiky/07%20lipen%20NDI%20FP/Zbirnik_tez_30.05.2023_.pdf

19. Посібник з транзиту. (2021). Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/web/content/5598?unique=4da5c3ec9323a230618937a294bdeda3330af0b&download=true>
20. Про затвердження Порядку роботи служби підтримки з питань спільного транзиту Держмитслужби : Наказ від 19.11.2021 р. № 926 ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0926913-21#Text>
21. Режим спільного транзиту. (2022). Міністерство Фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/common_transit_mode-473
22. Системний звіт. Актуальні проблеми бізнесу у митній сфері (Звіт Ради бізнес-омбудсмена). (2018). Рада бізнес-омбудсмена. URL: https://boi.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/ii_2018_sytem_ua.pdf

REFERENCES:

1. CIRCABC. Available at: <https://circabc.europa.eu/ui/group/cac828e9-6887-4721-80c1-50186bc8fe08/library/e18358ca-5ecb-473a-8920-c4476937df23>
2. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0125:FIN:EN:PDF>
3. Consultant, S. V. S. C. (2023, September, 22). MASP-C, the steps (and delays) toward electronic Customs, Part 1. Home. Available at: <https://www.portorium.solutions/blog/masp-c-the-steps-and-delays-toward-electronic-customs-part-1>
4. Customs transit – general. (2023). Available at: <https://www.revenue.ie/en/tax-professionals/tdm/customs/transit/general/general.pdf>
5. Electronic customs. Taxation and Customs Union. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/electronic-customs_en
6. EU Customs strategy. Taxation and Customs Union. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-4/eu-customs-strategy_en
7. Guidance for economic operators on the use of the common customs transit procedure for goods going to and coming from Ukraine. (2023). Guidance for economic operators (pp. 1–8). Taxation and Customs Union. Available at: <https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2023-08/Guidance%20Common%20Transit%20procedure%20trade%20with%20UA.pdf>
8. Kapitanets, S., & Berezhniuk, I. (2023). Practical aspects of improving the application of the common transit procedure in Ukraine. Scientific monograph. Publishing House “Baltija Publishing”. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-278-4-3>
9. Kril R. Common Transit Procedure and NCTS Implementation: The Case of Ukraine. *Lex Portus*. 2021. № 7(3). P. 32–59. URL: <https://doi.org/10.26886/2524-101X.7.3.2021.2>
10. NCTS Faza 5 [NCTS Phase 5]. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy. Available at: <https://customs.gov.ua/rezhim-spilnogo-tranzitu-ncts>
11. Processing electronic transit declaration- via New Computerized Transit System (NCTS) Cross-Border Paperless Trade Database. Available at: <https://www.digitalizetrade.org/projects/processing-electronic-transit-declaration-new-computerized-transit-system-ncts>
12. Special report No 11/2006 on the Community transit system, together with the Commission's replies (2007/C 44/01). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/html/?uri=celex:52006sa0011&from=et>
13. Transit handbook: To establish effective transit schemes for lldcs. (2014). World Customs Organization. Available at: https://www.un.org/ohrls/sites/www.un.org.ohrls/files/lllcs_publications/wco-transit-handbook-to-establish-effective-transit-schemes-for-lllcs-2014.pdf
14. Transit manual. (2021). European Commission Directorate-General Taxation and Customs Union. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-06/transit_manual_june_2020_en.pdf
15. Dorozhnia karta pryednannia Ukrainy do spilnoi tranzytnoi protsedury YeS/leAVT : mizhvidomchyi dokument vid 28.09.2018 Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy, Ministerstva finansiv Ukrainy, Uriadovoho ofisu koordynatsii yevropeiskoi ta yevroatlantskoi intehratsii Sekretariatu Kabinetu Ministriv Ukrainy [Roadmap for Ukraine's Accession to the EU/EFTA Common Transit Procedure: interagency document of 28.09.2018 of the State Fiscal Service of Ukraine, Ministry of Finance of Ukraine, Government Office for Coordination of European and Euro-Atlantic Integration of the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine.]. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy. Available at: <https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/arhiv/naglyadova-rada/dorojnya-karta-priednannya-ukraini-do-s> (in Ukrainian)
16. Kapitanets, S. V., Zaiats, V. V (2022) Struktura ta funktsional Sluzhby pidtrymky Novoi kompiuteryzovanoi tranzytnoi systemy (NCTS) [Structure and functionality of the New Computerized Transit System (NCTS) Support

Service]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*. № 42. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1671>

17. Kapitanets, S., Fradynskyi, O. (2022) Ryzko-orientovanyi pidkhid u proiektuvanni rozghortannia novoi komp'uteryzovanoi tranzytnoi systemy (NCTS) v mytnomu prostori Ukrainy [The risk-oriented approach in projecting implementation of the new computerized transit system (ntcs) in the customs field of ukraine]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*. № 68. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2022/68_2022/9.pdf

18. Melnyk O. V. (2023) Osoblyvosti pryiednannia Ukrainy do Konventsii pro protseduru spilnoho tranzytu [Peculiarities of Ukraine's accession to the Convention on a Common Transit Procedure]. *New Realities of Customs in Ukraine: Collection of Materials of the Scientific and Practical Round Table (Irpın-Khmelnytskyi, May 30, 2023)*. Irpin. P. 47–50. Available at: https://www.dpu.edu.ua/images/2023/Photo_dlya_novyn_2023/NDI%20finansovoi%20politiky/07%20lipen%20NDI%20FP/Zbirnik_tez_30.05.2023_.pdf (in Ukrainian)

19. Posibnyk z tranzytu. [Transit manual]. (2021). Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy. Available at: <https://customs.gov.ua/web/content/5598?unique=4da5c3ec9323a230618937a294bdeaa3330af0b&download=true>

20. Pro zatverdzhennia Poriadku roboty sluzhby pidtrymky z pytan spilnoho tranzytu Derzhmytsluzhby : Nakaz vid 19.11.2021 r. № 926 [On Approval of the Procedure for the Work of the Support Service for Joint Transit of the State Customs Service (2021, November, 19)]. VR Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0926913-21#Text> (in Ukrainian)

21. Rezhym spilnoho tranzytu [Common transit regime]. (2022). Ministerstvo Finansiv Ukrainy. Available at: https://mof.gov.ua/uk/common_transit_mode-473 (in Ukrainian)

22. Systemnyi zvit. Aktualni problemy biznesu u mytnii sferi (Zvit Rady biznes-ombudsmena) [Systemic report. Current business issues in the customs sphere (Report of the Business Ombudsman Council)]. (2018, July). Rada biznes-ombudsmena. Available at: https://boi.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/ii_2018_sytem_ua.pdf (in Ukrainian)